

Cuprins

Casa mea din cer	5
Pînă cînd am venit eu	19
Democrația intrată în sînge	21
Cosmogonia lui Carl Djerassi	25
Am cunoscut-o pe Miss America	27
Armagedonul (unora)	29
Cele zece porunci	31
Tribulații cu pizza	33
Comedianții japonezi	35
Cîinele cu un cip în ceafă	37
Robotul telefonic sau teroarea impersonalului	39
Leacul vorbitor	41
Computerul vieții de apoi	43
Memoria suplimentară	45
Electronice inteligente	47
Înotînd printre limbaje	59
Talii și bizarerii	75
Din fugă	77
Muzeul Coca-Cola	79
Mexicul, ultima frontieră a bucătăriei ușoare	81
Franța și francezii	85
Israel, tărîmul vorbirii	91
Tora din Sibiu	93

Insomnia.....	95
Zeul aligator	97
Diavolul nu doarme niciodată	99
Apocalipsul Sfântului Ioan	115
Poze cu noul mileniu.....	127
O altă toamnă	131
Cum să-ți iei rămas-bun de la secolul XX.	
O altă chestiune de bune maniere	135
Hello, cosmos !.....	149
Săptămîna morților	151
Bunele maniere ale de-nespusului	155
Un poet rus la malul mării.....	159
Copilării nefericite	163
Inocența pierdută sub capitalism !	167
Arta evadării	169
România : vîrcolacul	179
Adăugînd viață, ștergînd trecut.....	181
Colecționarul	197
Ursul ambulant	201
Poetul laureat din San Francisco	203
Cuvînt împotriva sincronismului.....	205
Îngerii din debara	209
Din viața cotidiană americană	213
Lui Marcel Duchamp i-ar fi plăcut la Wal-Mart	217
Virtualitatea preia comanda	221
Allen Ginsberg	245

Înotînd printre limbaje

Lumea devine deopotrivă tot mai mare și tot mai mică. Televiziunea ne creează iluzia că ne sînt familiare locuri îndepărtate, doar pentru că ni se pare că recunoaștem niște umbre mișcîndu-se sub coroanele unor copaci vag necunoscuți. Avioanele ne fac să credem că distanțele și-au pierdut relevanța, că geografia este doar o mîină de contururi șterse, departe, sub noi. Telefoanele ne transportă vocea ștergînd mlaștinile, pădurile, cartierele în construcție, bazele militare și puțurile de exploatare pline cu apă contaminată care zac cu siguranță sub ele. Faxul și e-mailul ne aruncă instantaneu gîndurile decorporalizate prin hiperspațiu.

Dar, cu toate acestea, se pare că știm din ce în ce mai puține unii despre alții. În acest mediu postmodern, post-mortem și post-cereal, permitem din ce în ce mai mult iluziilor noastre electronice, mai ales televiziunii, să spună poveștile în locul nostru.

Poveștile spuse de posturile de televiziune nu sînt, în niciun caz, „ale noastre”. Nu numai că devenim prea leneși ca să ne spunem poveștile, dar, sub asaltul tembelizator al pixelilor programați, ne *uităm* propriile

povești. Oamenii de azi sînt prădați de povești, sînt tîlhăriți, sînt lăsați calici de povești.

Spusul poveștilor și întrebarea ce ne amintim și ce uităm sînt fundamentale în domeniul predării englezei oamenilor cu alte limbi și alte culturi.

Mulți dintre noi duc engleza în jurul lumii, în casele oamenilor, așa încît devenim principalii povestași ai culturii americane. Este evident că acum, după căderea Cortinei de Fier, setea de limbă engleză în lume s-a înzecit. Engleza a devenit sinonimă cu progresul economic, cu democrația, cu avansul tehnologic.

Dar chiar dacă acest lucru este adevărat, rostul artiștilor și al profesorilor este să transmită mai departe poezia limbii noastre și poveștile culturii noastre. Poate că lumea este uimită de tehnologiile noastre, dar se cam îndoiește în ceea ce privește cultura noastră. Pentru mulți oameni din întreaga lume, cultura americană este doar ceea ce știu de la Hollywood și marile rețele internaționale de televiziune. Oameni de pretutindeni cunosc arhetipuri americane precum J.R. și Matlock, pentru a numi doar două dintre personajele extrem de populare în Europa de Est.

Mulți se simt amenințați, pe bună dreptate, de invazia de filme și muzică americană, produse care sînt superioare din punct de vedere tehnic, dar absolut deficiente din punct de vedere emoțional și moral. Nu este greu de înțeles de ce cultura noastră pop exercită o atare fascinație asupra tinerilor din alte țări: ea le prezintă o lume a abundenței lucitoare, în Tehnicolor, în care violența și sexul conduc la soluții facile pentru orice

problemă. Date fiind dificultățile din viața reală a acestor oameni, asemenea paleative sînt extrem de puternice. Industria americană de divertisment perpetuează astfel viziunea, testată în timp și încetățenită, a Americii ca o utopie a celor îndrăzneți, a celor dezdăcinați, a nesăbuiților, a aventurierilor. Aceasta a fost momeala fundamentală a Americii încă din secolul al XIX-lea, ba poate chiar și mai dinainte.

Există o singură problemă cu o astfel de imagine: este aproape complet eronată. Poate că America mai este un tărîm al oportunităților, dar viața noastră de zi cu zi nu este mai puțin complexă, exigentă la nivel emoțional, ambiguă și nesigură ca a altor oameni. Adevărul acestui cotidian, adevărul simplu al vieților noastre poate fi povestit doar de către noi, povestitorii limbii engleze. Sarcina noastră este să spunem poveștile pe care Hollywoodul și televiziunea nu le spun. Aceasta este, de bună seamă, o misiune grea, dat fiind că mulți dintre noi sînt tot atît de vrăjiți de plăsmuirile strălucitoare ale stăpînilor noștri electronici ca și cei mai săraci țărani din creierii Anzilor. Chiar și așa, nu poate s-o facă altcineva. Noi sîntem cei care trebuie să spunem poveștile restului lumii, ceea ce înglobează și uimitoarea trudă pregătitoare de a ne aminti, mai întîi, aceste povești. Și mai trebuie să ne amintim și prin ce diferă ele de plăsmuirile lucitoare.

Și dacă tot vorbim de greutate: trebuie să-i învățăm pe alții limba viitorului, în timp ce interpretăm un prezent și un trecut care sînt în răspărul viitorului de desen animat prezentat de propaganda noastră.

Cu toate acestea, nu sînt nici nostalgic, nici conservator. Deși filmele și cîntecele noastre prezintă lumii o viziune lipsită de realism asupra țării, ele sînt în același timp și agenți puternici ai schimbării. Nu toate culturile originale sînt bune: în multe cazuri, ele sînt pline de elemente de dispută, discordie, șovinism, de privire defensivă asupra istoriei, de propagandă naționalistă și de chemări iraționale la luptă. De bună seamă, muzica e frumoasă, costumele sînt minunate, festivalurile brînzei – un deliciu olfactiv, dar ascunse printre aceste elemente pitorești poți zări, ici și colo, leșurile a mii de ani de conflicte fără noimă. Muzica și dansurile populare sînt al dracului de frumoase în, să zicem, Salt Lake City, unde un ansamblu multicultural a izolat estetica de crime.

În același timp, culturile populare lipsite de ornamente și stilul de viață al celor naturali și fără strălucire ne învață un soi de complexitate pe care noi am uitat-o. Și limbajele ne învață tot o astfel de complexitate, pentru că istoria și cultura pe care o întrupează sînt suma a tot ceea ce oamenii au învățat în existența lor.

Așa că are sens ca, pe măsură ce îi învățăm pe alții engleza, să învățăm și limbile lor materne și să ascultăm poveștile pe care ni le spun. Viitorul se naște la confluența poveștilor pe care ni le spunem unii altora.

Povestea mea este cea a unui imigrant în Statele Unite.

Cînd ajungi pentru prima oară în America, cel mai grabnic lucru este să-ți spui povestea. Simți nevoia să comunici urgent, la nivelul cel mai profund și cel mai

imediat, povestea locului de unde vii, povestea ființei care ești. Lucrul este trebuincios pentru a-ți restabili sentimentul de sine, pentru a-ți construi un sine nou, dacă asta vrei, pentru a construi punți între universul tău cel vechi și acesta, nou. Cuvintele sînt doar indicatoare, iar lucrurile pe care le arată pot fi – sau nu – ceea ce par. Dar sigur este că ele arată către în afara vieții și împrejurimilor tale și tocmai în asta constă utilitatea lor.

(Aceasta, veți băga poate de seamă, este exact contrariul acelei învățături care ne spune că vorbele cuiva conduc către interiorul unui univers autoreferențial de semne care pot fi predate gramatic și logic).

La prima vedere, poate părea că imigrantul are nevoie să știe cum să ceară indicații pe stradă, cum să cumpere de la magazin, cum să-și caute o slujbă, cum să meargă la școală. În realitate, aceste nevoi sînt doar aspecte ale nevoii sale de a-și spune povestea. Cînd un imigrant spune „Eu vreau o ceașcă de cafea”, ceea ce spune, de fapt, sună cam așa: „Eu” – un „eu” care nu mai este același cu trecutul „yo” sau „je” – aș vrea să-ți spun ție că o ceașcă americană de cafea – care nu este nici „taza”, nici „tasse” – este dorită. „Cafea” – care nu este nici „coffee”, nici „café”, nici „kava” – este un nume de cod pentru o întreagă tradiție. Povestea pe care o are de spus este că un „eu” născut într-un peisaj cu mult diferit de acesta de aici a băut cîndva o ceașcă de cafea într-o lume în care o „ceașcă de cafea” însemna intimitate, tacla, o anume atmosferă, poate chiar sofisticare, sau un anumit stil de trecere a timpului și reflecție.

Ceea ce înconjoară această cerere este o pledoarie pentru disponibilitatea de a asculta povestea diferențelor imigrantului.

În cazul meu, „ceașca de cafea” s-a întâmplat în Detroit, la doar două luni după ce părăsisem Europa. Mergeam prin oraș, fără țintă, căutînd „centrul”. În Europa, orașele sînt construite în jurul unui centru în care se găsește civilizația urbană: magazine, cinematografe, cafenele. Centrul orașelor europene nu se poate traduce prin „downtown”, din moment ce multe dintre districtele de afaceri ale orașelor americane nu sînt neapărat construite pentru confortul și plăcerea omească. Și mai trist este că aceste „downtown” au fost abandonate și pustiite, ca în Detroit. Ceea ce eu habar nu aveam, bănănăind așa, pe lîngă imense hale industriale părăsite, pe lîngă cartiere tăcute și înspăimîntate, era că orașele americane, cu puține excepții, precum New Orleansul, erau construite pentru automobile, nu pentru pedestrași mergînd alene la plimbare.

Într-un tîrziu am intrat într-o cafenea dintr-un cartier de negri. O chelneriță lustruia tejgheaua cu o cîrpă, un negru bătrîn se sprijinea de un tonomat antic și un platou cu plăcintă se învîrtea alene lîngă casa de marcat, cu trei felii lipsă. Am zis „Café, please”. Chelnerița nu m-a înțeles. Bătrînul de lîngă tonomat s-a apropiat și am început să discutăm toți trei. Chestiunea a fost tranșată rapid, dar au rămas apoi de rezolvat chestiunile zahărului și laptelui. „Neagră”, am spus, arătînd către chelneriță, vrînd să însemne „așa, ca tine”. Mă rog, ar